

Direktoratet for Arbeidstilsynet
Postboks 4720 Torgarden

7468 Trondheim

Oslo, 27.09.2019

Vår ref.
HS24/92274

Deres ref.
2019/30672

Høring: Overtredelsesgebyr ved brudd på opplysningsplikt og på stansningsvedtak

Det vises til ovennevnte høring med frist 3. oktober.

Arbeidsgiverforeningen Spekter er opptatt av å ramme arbeidslivskriminalitet med virkemidler som framstår som effektive. Våre medlemsvirksomheter bruker betydelige ressurser på å hindre og avdekke arbeidslivskriminalitet ved etablerte rutiner og kontroller. Der de avdekker lovbrudd er det selvsagt viktig at dette følges opp av myndighetene med egnede virkemidler slik at useriøse aktører stoppes.

Etter vår oppfatning må det imidlertid stilles spørsmål ved om de foreslåtte endringene er egnet til å løse problemene som beskrives slik i høringsnotatet:

«Brudd på plikten til å gi opplysninger og brudd på pålegg om stans kan vise manglende respekt for, og hindre utøvelse av, offentlig myndighet. Slik Arbeidstilsynet ser det, er manglende mulighet for effektiv sanksjonering av slike brudd til hinder for tilstrekkelig effektivt tilsyn med visse useriøse virksomheter. Virksomheter som ikke respekterer vedtak og pålegg får også en fordel i markedet på bekostning av lovlige virksomheter.»

I høringsnotatet foreslås det at Arbeidstilsynets adgang til å ilegge overtredelsesgebyr utvides til nye typer situasjoner:

- Når virksomheten ikke gir Arbeidstilsynet opplysninger til tross for at den har fått pålegg om det
- Når Arbeidstilsynet fatter stansningsvedtak som en reaksjon på manglende oppfyllelse av pålegg
- Når stansningsvedtak benyttes for å avverge overhengende fare for liv og helse i virksomheten

Felles for disse situasjonene er at overtredelsesgebyr skal anvendes for brudd på et *pålegg*, ikke for brudd på en av lovens materielle plikter, f.eks HMS-plikter. Det er med andre ord snakk om en slags sekundærreaksjon som er ment å gjøre *påleggene* mer effektive.

Spekter vil først bemerke at det her er snakk om tre vidt forskjellige situasjoner, og det kan reises tvil om overtredelsesgebyr vil ha noen nytte eller effekt i noen av dem.

Brudd på opplysningsplikten

Opplysningene det er snakk om her vil utgjøre en del av (eventuelt hele) faktagrunnlaget som skal avdekke om lovbestemmelser er brutt, herunder straffesanksjonerte bestemmelser. Det framgår av forslaget at man ønsker å ramme useriøse virksomheter.

Tanken må være at innhentede opplysninger kan brukes til å ramme virksomheten med reaksjoner for brudd på de bakenforliggende lovbestemte pliktene, f.eks knyttet til HMS, arbeidstid osv.

Som det påpekes i høringsnotatet, regnes overtredelsesgebyr som straff etter EMK, og de særskilte rettsvernsreglene gjelder.

Med dette som bakgrunn må følgende spørsmål stilles:

Kan selvinkriminerende opplysninger fremskaffet under tvang (trussel om overtredelsesgebyr) i det hele tatt anvendes for senere straff- eller strafflignende reaksjoner, det være seg i straffesporet eller med et etterfølgende overtredelsesgebyr?

Vil man ikke tvert imot komme i en situasjon der slike sanksjoner må utelukkes som en følge av rettsvernsregler med den følge at man står igjen med Arbeidstilsynets mildere virkemidler?

Spekter mener at forslaget ikke vil fremme mer effektiv tilsynsvirksomhet eller sanksjonering.

Manglende stansning ved manglende oppfyllelse av pålegg

I disse situasjonene møter man ikke på utfordringen med rettsvernsregler som i tilfellet ovenfor. Her kan det normalt legges til grunn at det er fattet et vedtak etter en fullstendig utredning av faktum og jus, men at virksomheten ikke oppfyller påleggsvedtaket. Dette imøtegår så Arbeidstilsynet ved å gi virksomheten et nytt pålegg, denne gangen om stansning.

Forslaget går ut på at det skal kunne fattes et ytterligere suksessivt vedtak dersom virksomheten ikke etterkommer stansningsvedtaket. Denne gangen et vedtak om overtredelsesgebyr som retter seg mot den *manglende stansningen*.

Det er grunn til å stille seg tvilende til at en virksomhet som *verken* oppfyller det opprinnelige pålegget om utbedring *eller* det påfølgende pålegget om stansning, vil komme til å betale et slikt overtredelsesgebyr. Mye tilsier at Arbeidstilsynet her likevel må følge opp med de vanlige og omstendelige prosedyrene med tvangsinndrivelse dersom den useriøse skal tas.

Spekter kan ikke se at dette forslaget vil fremme mer effektiv tilsynsvirksomhet eller sanksjonering.

Manglende stansning ved overhengende fare for liv og helse

I disse tilfellene vil det formodentlig haste med å få gjennomført stansningen. For Spekter framstår det vel så hensiktsmessig å iverksette en prosess med tvangsgjennomføring via domstolene som å gå veien om et mellomliggende vedtak om overtredelsesgebyr.

Hvis en virksomhet ignorerer et vedtak om å stanse helse- eller livsfarlig arbeid, vil den trolig ikke ønske å betale et overtredelsesgebyr.

Spekter kan ikke se at dette forslaget vil fremme mer effektiv tilsynsvirksomhet eller sanksjonering.

Oppsummeringsvis kan Spekter altså ikke støtte forslagene.

Det dreier seg for øvrig om lovendringer som hvis de blir vedtatt vil etablere en prinsipielt ny bruk av overtredelsesgebyr som i beste fall framstår som en omvei, og mest sannsynlig en blindvei.

Det er også grunn til å bemerke det spesielle med at høringen skjer i regi av Arbeidstilsynet og ikke Arbeids- og sosialdepartementet, noe som er uvanlig når det gjelder lovendringer.

Med vennlig hilsen

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Kristin Juliussen

Analyse- og utredningsdirektør